

گسترش یادگیری دروس دانشگاهی با فضای مجازی

حمیدرضا آیت اللهی

طرح یادگیری مجازی «دابیتو (دانش، بینش، توانمندی)»

مقدمه:

همانگونه که شاید بدانید نرخ بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی در ایران نسبت به تمامی کشورهای دنیا بالاترین است.

چرا در بسیاری کشورها، تحصیلات دانشگاهی زمینه اشتغال ایجاد می کند ولی در ایران نه؟

چرا فارغ التحصیلان دانشگاهی توان بکار بستن آموخته های خود را ندارند؟

چرا دروس دانشگاهی به حفظیات بیشتر دامن می زند؟

چرا دانشجویان بینش علمی پیدا نمی کنند؟

چگونه می توان دروس دانشگاهی را بگونه ای طراحی کرد که هم دانش (نه حفظیات)، هم بینش علمی و

هم افزایش توانمندی های دانشجو در حل مسائل جامعه را بیفزاید؟

چگونه می توان با فضای مجازی، هرکس در هر زمان و در هر مکانی به ارتقاء دانشی، بینشی و مهارتی

خود بپردازد؟

چگونه می توان نقش استاد را از منتقل کننده اطلاعات به تسهیلگر یادگیری، و دانشجو را از فردی منفعل

در کلاس درس به فردی فعال در فرایند یادگیری تبدیل کرد؟

چگونه می توان سنجش و ارزیابی دانشجویان را از امتحانات خشک و مبتنی بر حفظیات به ارزیابی

توانمندی ها و دانش عمیق و بینش راهگشای آنها تبدیل کرد؟ بگونه ای که همواره در معرض ارزیابی و

سنجش قرارداشته باشد؟

چگونه می توان عدالت آموزشی را در تحصیلات دانشگاهی در کشور ایجاد کرد بگونه ای که هر دانشجوی ایرانی در هر نقطه ایران بتواند از بهترین اساتید کشور در رشته خودش استفاده کند؟

با گسترش فضای مجازی، دسترسی به بهترین منابع آموزشی و مهارتی فراهم شد و رفته رفته دانشگاهها با این ترکیب، نقش خود را از دست خواهند داد، چگونه می توان از هم اکنون بهترین موقعیت ها را در فضای مجازی بدست آورد تا تاثیرگذاری استادان بیشتر و بیشتر شود؟

چگونه می توان با یکبار تدریس، استاد دامنه تدریس خود را از ۳۰ نفر در کلاسهای معمول دانشگاهی به صدها نفر در فضای مجازی گسترش داد؟

برای تامین جوابهای عملی به پرسش ها، طرح «دابیئو» درصدد است تا بستری را در فضای مجازی فراهم آورد که نه تنها به بسط فراگرفته های دانشجویان بینجامد، بلکه انواع روشهای گوناگون دستیابی به اهداف درس و تنوع محتوای دروس را محقق سازد. طرح دابیئو مزایای متعددی نسبت به روشهای معمول دانشگاهی دارد که پس از بیان ویژگی های طرح، به مزیتهايش اشاره خواهد شد.

از آنجا که بسیاری از درسهای دانشگاهی آموزش محور و حافظه محور هستند، لذا به ارتقاء بینش علمی دانشجو نمی انجامد و توانایی های لازم را برای دانشجویان فراهم نمی کنند، ضرورت دارد دروس دانشگاهی به نحوی دانشجو را درگیر کند که نهایتا توانایی تاثیرگذاری اجتماعی را در رشته خودش داشته باشد و به حل مسائل جامعه پرداخته و زمینه را برای یک اشتغال پویا و کارآفرینانه مهیا کند.

در طرح «دابیئو» دانشجو از مزایای متعددی همانند مزایای زیر بهره مند خواهد شد و استاد نیز کیفیت یاددهی خود را به مراتب افزایش خواهد داد:

- ۱- در طرح «دابیئو» درس از حالت فراگیری حافظه محور به ارتقاء دانش، بینش و توانایی های دانشجو منجر خواهد شد.
- ۲- در طرح «دابیئو» دانشجو توانایی حل مسائل جامعه خود را بدست خواهد آورد.
- ۳- در طرح «دابیئو» دانشجو با موقعیت های شغلی که با فراگیری درس پیدا می کند آگاه می شود، و در نتیجه می تواند به برنامه ریزی برای شغلش در آینده بپردازد.
- ۴- در طرح «دابیئو»، استاد از تدریس یک طرفه به تدریس فعال تعاملی خواهد رسید.
- ۵- در طرح «دابیئو» ارزیابی های قدیمی و ناکارآمد فعلی به ارزیابی مداوم دانشجو در ارتباط استاد و هر دانشجو و راهنمایی او تبدیل خواهد شد.

- ۶- در طرح «دابیتو» دانشجو خود انکایی را تمرین می کند و یادگیری مبتنی بر فعالیت دانشجو خواهد بود و استاد تسهیلگر یادگیری خواهد گردید، یعنی یادگیری از استاد محوری به دانشجو محوری تبدیل خواهد شد.
- ۷- در طرح «دابیتو» هر مکان و هر زمان می تواند مکان و زمان فراگیری باشد و دیگر نیاز نیست در ساعت بخصوصی در مکان خاصی دانشجو به یادگیری بپردازد. در نتیجه اتلاف وقتها برای رفت آمدها و مشکلات خوابگاهی و هزینه های اقامتی به شدت کاهش خواهد یافت.
- ۸- در طرح «دابیتو» کلاسها برای یکبار نیست بلکه دانشجو می تواند درس را بارها ببیند و بشنود.
- ۹- در طرح «دابیتو» جریان یادگیری ترکیبی از آفلاین و آنلاین خواهد بود.
- ۱۰- در طرح «دابیتو» انواع گوناگونی از منابع درسی در دسترس خواهد بود و در قالبهای متنوعی یادگیری بدست خواهد آمد که هر قالب می تواند مکمل یادگیری از جهتی باشد.
- ۱۱- در طرح «دابیتو» استاد از تدریس های تکراری رها خواهد شد و یکبار با یک یاددهی چندجانبه و بسط یافته به صورت آفلاین تدریس خود را آماده می سازد و بقیه فعالیت او در برنامه های آنلاین با تک تک دانشجویان خواهد بود. پس از آن افراد بسیاری می توانند از آن استفاده کنند بدون آن که استاد درگیر کار تدریس باشد.
- ۱۲- در طرح «دابیتو» سیستم های خودکار می توانند تمامی فعالیت های دانشجو را ثبت کنند و ارزیابی های انباشتی نقش خواهند داشت و تمامی فعالیت های دانشجو، همیشه باقی می ماند، و پروفایل او را تشکیل خواهد داد. این امر باعث می شود که دانشجو یک رزومه مفصلی از کلیه فعالیت هایش داشته باشد.
- ۱۳- در طرح «دابیتو» هزینه های دانشگاهی در میان مدت و دراز مدت به شدت کاهش خواهد یافت.
- ۱۴- در طرح «دابیتو» امکان دورکاری برای استادان و کارکنان دانشگاهی فراهم خواهد شد.
- ۱۵- در طرح «دابیتو» سرفصلهای دروس می تواند مرتب ارتقاء یافته و منابع جدید در هر لحظه قابل ارتقاء باشد.
- ۱۶- در طرح «دابیتو» رقابت بین انواع تدریس های استادان باعث رشد و بهینه شدن یادگیری خواهد شد. در این طرح استادان ناتوان و کم بازده به تدریج جای خود را به استادان موفق تر خواهند داد.

۱۷- در طرح «دابیتو» امکان فراگیری یک درس، منحصر به دانشجویان نخواهد بود و هرکس با ویژگی های خودش بدون آن که نیازی به مدرک داشته باشد و صرفاً برای ارتقاء آموزشی، بینشی و مهارتی اش به فراگیری درس بپردازد.

۱۸- در طرح «دابیتو» رفته رفته مدرک و نمره کم رنگ خواهد شد و بجای مدرک گرایی، توانمند بودن دانشجویان نقش بازی خواهد کرد. یعنی اگر کسی حتی بدون مدرک رسمی توانمندی ها را بدست آورد برای فعالیت در جامعه و حل مشکلات کشور موثر خواهد بود.

۱۹- آینده تحصیلات دانشگاهی نشان می دهد به علت فراوانی مدرک و سهولت بدست آوردن آن مدرک رفته رفته کم اثرتر خواهد شد. یعنی رفته رفته رزومه اهمیتش نسبت به مدرک بیشتر خواهد شد. این همان است که طرح دابیتو درصدد آماده سازی دانشجویان برای چنین محیطی فراهم آورده است.

تشریح اجمالی طرح داییتو

در طرح داییتو بخشی از فعالیت دانشجو و استاد در برنامه های آفلاین تحقق پیدا خواهد کرد و برخی از آنها یا حضوری یا بصورت آنلاین خواهد بود. بدین صورت که استاد قبل از هر چیز به تهیه سرفصلهای آموزشی و بینشی و مهارتی درس با پردازش خود می پردازد. یعنی اهداف اصلی و جزئی درس را مشخص خواهد کرد سپس اهداف آموزشی را با معین ساختن سه پاسخ به سه پرسش اصلی یعنی:

انتظارات در حوزه دانش؛ انتظار می رود فراگیرنده بداند:

انتظارات در حوزه بینش؛ انتظار می رود فراگیرنده به این بینش برسد:

انتظارات در حوزه کنش (مهارت)؛ انتظار می رود فراگیرنده بتواند: (یا توانمندی پیدا کند یا

مهارت جدیدی پیدا کند)

به تفصیل بیان نماید. هریک از این پرسشها پاسخهای متعددی می تواند داشته باشد که استاد محترم تمامی آنها را معین می کند.

استاد محترم پس از مشخص ساختن انتظارات سه گانه فوق، در طراحی درس باید بگونه ای عمل کند که مشخص باشد هر فعالیت درسی در این برنامه آفلاین چگونه می تواند آن انتظارات را برآورده کند.

استاد محترم طی یک فرآیند مشخص که به ایشان داده خواهد شد و با استفاده از تمامی ابزارهای آموزش مجازی ابتدا طرحی برای درس خود تنظیم می کند. در مرحله بعد پس از ارزیابی و کسب استانداردهای لازم به تهیه انواع آموزنده های مجازی (مثل پاورپوینت، منابع خاص درس، منابع برای مطالعه بیشتر، فیلمها و عکس ها و کلیپ های متناسب با درس، تمرین ها، طرح پرسشهای مفهومی، منبع شناسی درس، مقالات فارسی و انگلیسی مرتبط با درس و غیره) خواهد پرداخت.

در طرح داییتو استاد غیر از محتواهای متنوع درسی نشان خواهد داد که با فراگیری این درس چه مشکلی را در جامعه و در قالب فعالیت در شرکتها یا موسسات مختلف یا اداره های دولتی می توان حل کرد؛ و با یادگیری این درس چه موقعیتهای شغلی و به چه صورت و در چه مجموعه های دولتی و خصوصی می توان بدست آورد و همچنین معین کرد که این نوع اشتغالها بالقوه می تواند چه درآمدهایی را برای فراگیران به همراه داشته باشد.

پس از آماده شدن مجموعه این ابزارهای یادگیری، بازهم گروهی بر اساس استانداردهای خاص به ارزیابی و بالا بردن کیفیت این ابزارها خواهند پرداخت. سپس استاد سناریوی هر درس را که آموزنده های متنوع پیدا کرده است تنظیم خواهد کرد. و متناسب با آن خود به ضبط ارائه شفاهی خود خواهد پرداخت. بر اساس استانداردهای دروس مجازی، ارائه شفاهی درس باید در جلسات بین ۵ تا ۱۰ دقیقه باشد که استاد می تواند طی چندین قطعه ضبط شده ۷ دقیقه ای مطالب خود را با استفاده از پاور پوینت های آماده شده و سایر آموزنده ها ارائه نماید. در این نوع ارائه و ضبط دروس تدریس مستقیم استاد به حداقل می رسد و سایر ابزارهای آموزشی در فرآیند تهیه درس نقش پر رنگ تری را خواهند داشت. ارائه شفاهی درس توسط استاد و سایر آموزنده ها در یک بسته ارائه خواهد شد و افرادی به تدوین آن متناسب با نظر استاد خواهند پرداخت. استاد در انتهای درس باید پرسشهای دانشی و بینشی و مهارتی از درس تهیه کند و به دانشجو بدهد. همچنین باید فعالیت های دانشجو پس از درس را مشخص سازد. این فعالیت ها می تواند یادگیری مطالب استاد، انجام پروژه های کوچک مهارتی، خواندن و فهمیدن مقالات و مطالبی که استاد مشخص ساخته است و تهیه پاسخ برای پرسشهایی که استاد مطرح کرده است و غیره باشد. بتا دانشجو یادگیری مبتنی بر تلاش خود و کسب توانایی های لازم را محقق سازد.

از این پس دیگر وقت استاد برای ارائه مطالب آفلاین صرف نخواهد شد؛ بلکه باید دغدغه دیگر یعنی اطمینان از یادگیری دانشجو را فعالیت اصلی خود قرار دهد. در نتیجه، فعالیت استاد، ارزیابی حضوری یا آنلاین تک تک دانشجویان (مخصوصا بصورت شفاهی و رو در رو) خواهد بود که او پس از اطمینان از رشد دانشی، بینشی و مهارتی دانشجو، استفاده از جلسه بعدی آفلاین را به او توصیه می کند. بدین ترتیب استاد از تکرار مداوم مطالب خود در کلاسهای متعدد رها خواهد شد. بجای آن تسهیلگری خود را محقق خواهد ساخت. فراگیری درس بر مبنای فعالیت دانشجو خواهد گردید. فراگیری مساله محور و ناظر به مشکلات جامعه خواهد شد. استاد ارزیابی تک تک دانشجویان و راهنمایی های لازم برای برطرف کردن ابهامهای دانشجو را انجام خواهد داد. در نتیجه ارزشیابی های انتهای ترم (در روش معمول فعلی) به ارزیابی های مداوم تغییر پیدا خواهد کرد. دانشجو به یادگیرنده فعال بدل خواهد شد (بجای یادگیری انفعالی فعلی). زمینه برای بروز خلاقیت های دانشجویان فراهم خواهد شد. زمینه برای ارائه درس به صورت کارگاهی فراهم خواهد شد.

اگر بخش دوم که متکی به فعالیت استاد است به صورت آنلاین برگزار گردد، هر دانشجویی در کشور (حتی خارج کشور) در هر جایی که هست بدون نیاز به حضور در یک فضای فیزیکی و در کنار خانواده خود بدون

اتلاف وقت‌های رفت و آمد توانایی خود را افزایش می‌دهد و می‌تواند به نتیجه نهایی درس دست یابد. کلاس‌های آفلاین نه تنها از لحاظ مکانی می‌تواند در هر جایی باشد حتی در هر زمانی که دانشجو بتواند از درس استفاده کند این امکان برای او فراهم است. در طرح داییتو دانشجو می‌تواند از به اشتراک گذاری فعالیت‌هایش با سایر دانشجویان حتی در دانشگاه‌های دیگر یک شبکه علمی قوی در درس خود تشکیل دهد.

در طرح پیشرفته داییتو دانشجویان فعالیت‌های اجتماعی متنوعی خواهند داشت و از شبکه‌های اجتماعی اختصاصی بهره‌مند خواهند شد و از مزایای سایر شبکه‌های اجتماعی مثل لایک کردن، کامنت گذاری، به بحث گذاری مطالب و به دست یافتن به فالوور بیشتر برخوردار خواهد بود. دانشجویان می‌توانند فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی مختلفی در جمع‌های مجازی داشته باشد. لذا در طرح پیشرفته گذشته از آموزش، امکان‌های تربیتی و پرورشی نیز مهیا خواهد شد.

مراحل انجام طرح توسط استاد

تهیه اهداف اصلی و فرعی درس

تهیه انتظارات دانشی، بینشی و مهارتی از درس

ارزیابی و ارتقاء اهداف و انتظارات بر اساس استانداردهای تعیین شده توسط گروه ارزیاب

نهایی ساختن اهداف و انتظارات در درس

تهیه طرح درس با مشخص ساختن آموزنده‌های مختلف

ارزیابی و ارتقاء طرح درس بر اساس استانداردهای تعیین شده توسط گروه ارزیاب

نهایی ساختن طرح درس و انواع آموزنده‌های آن و مشخص ساختن نیازهای تهیه درس

آماده ساختن انواع آموزنده‌های هر درس توسط استاد (پاورپوینت‌ها، فیلم‌ها و عکس‌ها و لینک‌های مرتبط، منابع مکتوب و مجازی درس، تمرین‌های درس، تهیه پرسش‌های مفهومی از درس که بتواند به ارتقاء دانش، بینش، و مهارت دانشجو منجر شود، تعیین پروژه‌های کوچک که دانشجو برای هر جلسه باید انجام دهد و نهایتاً تدریس مستقیم استاد)

ارزیابی و ارتقاء آموزنده‌ها بر اساس استانداردهای تعیین شده توسط گروه ارزیاب

نهایی شدن مواد خام هر درس و تدوین آن

ضبط ارائه شفاهی و مستقیم درس توسط استاد و ناظر به سایر امکانات درس

تدوین مجموعه آموزنده ها و تدریس شفاهی استاد

نهایی سازی یک درس آفلاین و تعیین جایگاه آن در فضای مجازی در کل نظام دانشگاهی

بارگذاری درس در فضای مجازی با تگ های مطالب

فعالیت‌های آنلاین یا حضوری استاد

حضور تمامی دانشجویان و یا تک تک دانشجویان در کلاس درس

پرسش استاد از مسائل داده شده و ارزیابی دانش، بینش و توانمندی دانشجو

نشان دادن کاستی های دانشجو و ارائه راهنمایی های لازم و معرفی منابع

درج امتیاز مربوط به پاسخگویی دانشجو و توانمندی او در کارنمای آنلاین او

شاخصه های طرح «دایتو»

- ۱- هر عنوان درس باید بتواند اهداف دانشی، بینشی و مهارتی خود را بیان کند. ابتدا هدف اصلی و بعد هدف جزئی و بعد انتظارات سه گانه دانشی بینشی و مهارتی را در قالب:
انتظارات در حوزه دانش؛ انتظار می رود فراگیرنده بداند:
انتظارات در حوزه بینش؛ انتظار می رود فراگیرنده به این بینش برسد:
انتظارات در حوزه کنش (مهارت)؛ انتظار می رود فرا گیرنده بتواند:
- ۲- در هر درس باید شاخص ارزیابی اهداف دانش و بینشی و مهارتی نشان داده شود. شاخص مهارتی نتیجه اصلی هر عنوان درس است.
- ۳- بخشی از درس باید توسط خود دانشجو مطالعه و فهمیده شود (دانشجو محور)
- ۴- در هر جلسه درس نیز باید معلوم باشد که چه نتیجه ای می خواهیم از این درس بگیریم. در صورت امکان برای هر درس نیز اهداف دانشی، بینشی و مهارتی نوشته شود.
- ۵- بخش عمده ای از یادگیری درس باید بصورت آفلاین باشد. این بخش از کار اگر با حوصله و دقت تهیه شود. می تواند برای سالها و واحدهای مختلف دانشگاه آزاد مورد استفاده قرار گیرد.
- ۶- هر جلسه آفلاین باید از این عناصر تشکیل گردد:
 - پاور پوینت مربوط به مطالب درس
 - همه صفحات منابع لازم برای درس که فقط دربر گیرنده مطالب مورد لزوم برای درس باشد.
 - سایر مطالبی که می تواند اطلاعات و توانایی های بیشتری را به دانشجو در آن درس بدهد.
 - برخی از منابع فارسی و انگلیسی که به بهترین وجه مطالب درس را می گویند معرفی شود.
 - چندین سوال مفهومی که احتیاج به کنکاش فکری داشته باشد و نتوان بصورت حفظی آن را بیان کرد. و همچنین یک فعالیت مهارتی که بتواند محصولی را نتیجه بدهد.
 - فیلم، عکس، کلیپ که در بسط فضای فکری بحث بتواند کمک کند (مثل آپارات، یوتیوب و غیره). این فیلمها را شخصی می تواند جمع آوری کند و در داخل هر درس بگنجاند.

- معرفی چندین مقاله مرتبط با درس که دانشجو از این مقالات نحوه پروراندن مطلب را بیاموزد.

- لینک های مفید و غیر اجباری برای درس.

- تدریس حد اقلی استاد درس در قالب ارائه های بین ۵ تا ۱۰ دقیقه که صرفاً محورهای اصلی را به دانشجو می دهد و او باید خود به آموختن درس بپردازد.

۷- کلاسهای آنلاین یا حضوری

- تحویل شفاهی دانشجو به استاد که بر اساس سوالهای مفهومی و سایر نحوه پرسشهای مورد نظر استاد باشد. اگر درس های آنلاین بدرستی تهیه شده باشد، فعالیت اصلی استاد پرسیدن شفاهی از تک تک دانشجویان خواهد بود. این ارائه شفاهی هم می تواند با حضور سایر دانشجویان آن کلاس باشد و هم می تواند شخصی بین استاد و دانشجو باشد.

- در کلاسهای آنلاین دانشجو می توانند اشکالات خود را در مطالعه شخصی اش از استاد بپرسد.

- استاد باید تکالیف مهارتی دانشجو را تحویل بگیرد و نتیجه او را ارزیابی کند.

- استاد باید توان مهارتی دانشجو را بر اساس اهداف مهارتی درس ارزیابی کند.

- اگر دانشجویی نتوانست توانایی و دانش و بینش خود را به استاد به اثبات برساند باید دوباره به فعالیت بر درس بپردازد تا استاد از توانمندی او و دانایی او اطمینان حاصل کند.

- استاد می تواند در برنامه آنلاین کارگاههای مجازی تشکیل دهد و بر اساس ممارست دانشجویان (مخصوصاً با هم) توانایی آنها را بالا ببرد.

- دانشجو موظف است بین درس خود و مسائل جامعه ارتباط برقرار کند و بگوید این درسی که یاد گرفته است چگونه و در چه موضوعی می تواند مورد استفاده جامعه قرار گیرد.

۸- اگر بخش دوم که متکی به فعالیت استاد است به صورت آنلاین برگزار گردد، هر دانشجویی در کشور (حتی خارج کشور) در هر جایی که هست بدون نیاز به حضور در یک فضای فیزیکی و در کنار خانواده خود بدون اتلاف وقتهای رفت و آمد توانایی خود را افزایش داده و بتواند به نتیجه نهایی درس دست یابد. کلاسهای آنلاین نه تنها از لحاظ مکانی می تواند در هر جایی باشد حتی در هر زمانی که دانشجو بتواند از درس استفاده کند این امکان برای او فراهم است.

۹- این کار یک سیستم ارزیابی جداگانه و قدرتمند و آنلاین نیاز دارد که فعالانه بتواند به راحتی هرگونه فعالیت دانشجو را در خود نشان دهد. یعنی کارنمای آنلاین و انباشتی از کلیه فعالیت‌های دانشجو.

۱۰- در این برنامه استاد نقش تسهیلگر را ایفا می‌کند و دانشجو فعالانه خود به یادگیری می‌پردازد. نتیجه کار باید بجای تلمبار کردن حفظیات و حضور منفعلانه در کلاس درس به ورزیدگی علمی (دانشی، بینشی، مهارتی) دانشجو منجر شود.

مراحل اجرایی برنامه های مجازی تدریس آفلاین دروس

برای اجرای طرح دابیتو چندین مرحله فعالیت در نظر گرفته شده است این مراحل ضرورتاً یکی پس از دیگری نیست. برخی از آنها می توانند همپوشانی زمانی داشته باشند:

- ۱- بیان اصول کلی اجرایی حاکم بر برنامه
- ۲- بیان علت اتخاذ این اصول و مزایای این نوع برنامه و نحوه دستیابی به اهداف.
- ۳- مشخص کردن مراحل اجرایی تهیه هر درس و هر جلسه درس.
- ۴- مراحل اجرایی جریان ساختن این برنامه در دانشگاه آزاد.
- ۵- مشخص کردن میزان وقت گذاری برای بند ۳ و محاسبه هزینه های آن و تهیه گانت چارت بند ۴.
- ۶- تهیه نحوه فعالیت استادان برای ساختن یک درس و راهنمای تهیه درس و چند نمونه از کار برای آن که استادان با نمونه کار آشنا شوند براساس فلوجارت اجرایی.
- ۷- پیش بینی نیازهای ستاد اجرایی این برنامه و نحوه فعال کردن آن.
- ۸- تهیه گانت چارت کل پروژه و برآورد مالی آن بر اساس هزینه-فایده

مرحله اول:

در این مرحله ابتدا علت و مزیت طرح به تفصیل مطرح می شود. سپس اصول مربوط به طرح و عوامل دخیل در طرح و نحوه فعالیت هر یک مخصوصاً استادان مطرح می شود. سپس به تشریح نحوه اجرای طرح در کل پرداخته می شود، بگونه ای که حدود و ثغور طرح فهمیده شود و نحوه کار و نقش عوامل مختلف در آن معلوم گردد. این بخش در تشریح اجمالی دابیتو بیان شده است.

مرحله دوم:

توجیه اصول اجرایی طرح به معنایی بازگویی علت اتخاذ نحوه اجرای طرح و مزایای طرح نسبت به طرحهای قبلی بیان می شود. در مقابل مزایای طرح معمول آموزش نسبت به طرح دابیتو معلوم می گردد تا بدانیم با طرح چه بدست می آوریم و چه از دست می دهیم و مزیت سنجی طرح دابیتو در کل و ارزیابی نهایی آن مطرح می گردد.

سپس راهکارهای دستیابی به اهداف طرح و نحوه سنجش این راهکارها نشان داده می شود. راهکارهای اجمالی طرح نیز در تشریح نحوه فعالیت هریک از عناصر طرح گفته شده است.

مرحله سوم:

کلیه اقدامات اجرایی که باید برای پیاده سازی طرح انجام شود بیان می شود که به تفصیل یک برنامه اجرایی و شرح وظایف هریک از عوامل طرح مشخص خواهد گردید. در این قسمت درخواست پروپوزالها (RFP) برای دریافت طرحنامه های رسیده و انتخاب بهترین تیم اجرایی محقق گردد. پس از تایید گروه مالی قرارداد های لازم را می بندد.

مرحله چهارم:

متناسب با امکانات مالی و نیروی انسانی و وسایل و ابزار دانشگاه آزاد نحوه اجرایی سازی طرح در دانشگاه بررسی خواهد شد و با مشخص شدن عوامل اجرایی طرح متناسب با امکانات دانشگاه، برنامه اجرایی تدوین می شود. در این بخش لازم است مسئولان دانشگاه نیز حضور داشته باشند تا محدودیت ها را بیان کنند و برنامه را تصویب نمایند.

مرحله پنجم:

در این قسمت فرآیند کل یک درس آفلاین از صفر تا صد مشخص می گردد. برنامه ای زمان بندی شده برای تحقق این فرآیند مشخص می گردد و وظیفه زمان فعالیت سایر عوامل اجرایی طرح مشخص می شود. بگونه ای که بتوان میزان وقت گذاری و میزان هزینه کرد و مسائل دیگر آن تدوین کرد. سپس یک گانت چارت برای اجرای هر درس و برای دروس مختلف تهیه می گردد تا کنترل پروژه از طریق آن انجام پذیرد.

مرحله ششم:

یک دستورالعمل تهیه درس برای استادان تدوین می گردد و بصورت مکتوب یا به صورت مجازی منتشر می شود و در صورت لزوم آموزش های لازم به استادان داده خواهد شد. این دستورالعمل گام به گام فرایند تهیه درس را منظم مشخص می کند تا استاد به راحتی بتواند تدریس داشته باشد.

به پیوست دستورالعمل چند نمونه از کارهای موفق انجام شده تهیه می شود و به استادان داده می شود تا عملاً بدانند چه باید بکنند.

مرحله هفتم:

سیستم اجرایی کل طرح مشخص می گردد. (در قسمت بعدی بسیاری از آنها مشخص شده است). و شرح وظایف هر یک و مکان عوامل و نیازهای اجرایی طرح از جمله امکانات اداری مورد نیاز مشخص می شود تا کارگاه اجرایی تشکیل گردد.

مرحله هشتم:

برای کل پروژه مسئولانی انتخاب می گردند که باید نسبت به مسئولان دانشگاه پاسخگو باشند. با مشارکت این مسئولان و مسئولان دانشگاه آزاد گانت چارت اجرایی معلوم می شود و ارزیابی مالی آن از جهت هزینه-فایده بررسی می شود و انشاءالله کار کلید می خورد.

عوامل دخیل برای انجام مرحله سوم طرح:

- ۱- استاد درس و مطالبی که آماده ساخته است.
- ۲- گروه اداری برای محقق ساختن مراحل اجرایی طرح و ارزیابی مرتب آن.
- ۳- گروه تهیه استانداردهای لازم برای یک درس موفق از جهات مختلف.
- ۴- گروه فنی یاری دهنده استاد در تهیه یک درس موفق با استفاده از انواع نرم افزارها و تخصیص امکانات و نهایی سازی درس.
- ۵- گروه متمایز ارزیاب و ناظر بر مراحل مختلف تهیه درس و ارزیابی میزان رعایت استانداردهای طرح و ارجاع جهت اصلاحات درس و ارزیابی نهایی از میزان موفقیت اجرای درس پس از اتمام هر برنامه درسی.
- ۶- گروه برنامه نویس برای تهیه سایت فراگیر برای این کار که تمامی اطلاعات مربوط به درس و استاد و دانشجویان مرتبط با طرح و نحوه تگ گذاری هریک از اجزای درس و ذخیره سازی کلیه اطلاعات درباره فعالیت‌های انجام شده در یک درس و ارائه یک کارنما از کلیه فعالیت‌های استاد و دانشجو و سایر گروه‌های مرتبط بگونه ای که بتواند کارنمایی در لحظه باشد و با انباشت اطلاعات بتواند گزارش‌های متنوع را ارائه کند. این برنامه نویسان باید ساتی جامع و همه جانبه فراهم کنند که پروفایلهای دانشجویان و سوابق فعالیت‌هایشان بصورت اینترنتی بطور خودکار در آن درج گردد. یک گروه ابتدا باید درخواست نامه طرح را تنظیم کنند. سپس تهیه آن را به مناقصه بگذارند که با کمترین هزینه و در کوتاهترین زمان این برنامه جامع تهیه گردد یا برنامه های آماده قبلی را با دابیتو متناسب سازی کنند.
- ۷- گروه تامین مالی فرایندهای تکمیل دروس و اخذ شهریه و هزینه های دیگر از دانشجویان و نگهداری کلیه این اطلاعات در پروفایل استاد و دانشجو.
- ۸- گروه کنترل پروژه که گزارش مراحل مختلف اجرای پروژه کلان را برای مسئولان این برنامه فراهم می کند و کمک به بهینه سازی فرایند اجرایی. همین گروه گانت چارتهای مختلف را برای پیشرفت تهیه مطالب آفلاین و کلاس آنلاین بر اساس استانداردهای تعیین شده برای کلیه دروسی که در این طرح ارائه می شود.

توضیحات تفصیلی درباره مراحل اجرای طرح:

- ۱- قبل از هر چیز باید با فرد یا افرادی قرارداد بسته شود تا طرحنامه ای برای مراحل ۱ و ۲ ارائه کنند و در صورت موافقت نسبت به اجرای آن اقدام کنند. این کار باید بیش از ۲ هفته وقت نخواهد. یا حداقلهای لازم برای مراحل اجرا داده شود و طی اجرای مراحل بعدی طرح به تکمیل و غنی سازی آن بپردازند. بنظر می رسد در حد همان مقداری که در توضیح طرح گفته ام برای شروع کار کفایت کند ولی باید این بخش مفصل تر تهیه گردد.
- ۲- درخواست طرحنامه ای (RFP) تنظیم گردد تا طرحنامه هایی برای تهیه استانداردهای لازم برای فعالیتهای کلیه افراد در این طرح ارائه شده و پس از بررسی طرحنامه قرارداد با فرد یا افراد یا گروهها یا شرکتهای یا موسسات توانمند برای تهیه این استانداردها بسته شده و طی برنامه زمان بندی این استانداردها یک به یک تهیه و در اختیار مجموعه اجرایی قرار گیرد. اگر خود دانشگاه آزاد گروههایی در درون خود برای این کار داشته باشد از آنها می توان استفاده کرد ولی طرحنامه باید نوشته شود تا معلوم باشد چه وظایفی دارند.
- ۳- درخواست طرحنامه ای (RFP) تنظیم گردد تا از کسانی یا گروههایی یا موسساتی که با تکنولوژی آموزشی آشنایی دارند ابتدا قالبهای مولتی مدیا تهیه شود و سپس مراحل اجرایی و آسان ترین راه برای استادان برای تهیه و ضبط درس بصورت آفلاین در آن محقق گردد. از طرحنامه های رسیده یکی انتخاب گردد و با او قرارداد بسته شود تا در زمان معلوم این مجموعه را فراهم کنند.
- ۴- گروهی نیز باید انواع ابزارها را برای استادان مهیا کنند و به آنها که این ابزارها را نمی شناسند آموزش های لازم را بدهند تا با روشهای مختلف تهیه آموزنده های گوناگون درس (مثل نحوه ضبط، تهیه پاورپوینت، تهیه فیلم، تهیه عکسهای مورد لزوم درس، تهیه سوالهای مفهومی از درس، تهیه ارزشیابی های دانشی، بینشی و مهارتی) را برای استاد تبیین کنند.
- ۵- یک گروه باید انتخاب شود تا کلیه ابزارهای لازم برای این طرح را (همچون دوربین ها، استودیو، صحنه پردازی ها، ضبط صوت و تصویر...) تهیه کنند و امکاناتی که به سادگی بتواند کلاسهای آفلاین را اجرایی کند، چه به صورت برون سپاری چه با استفاده از امکانات دانشگاه در اختیار قرار دهد و پروتکلی برای کارشان ارائه نمایند تا کارهای فنی مربوط به تهیه دروس مجازی را عهده دار شود. کار برنامه ریزی برای دراختیار گذاری این ابزارها را خود با تنظیم درخواستها به انجام خواهند رساند. این گروه تدوین کار را هم عهده دار خواهند بود.

- ۶- درخواست پروپوزالی (RFP) تنظیم شود تا نیاز های طرح به نظارت کارها مطرح شود و بتوان گروههای ناظر طرح را تشکیل داد. پس از دریافت طرحنامه ها از میان آنها، گروهها یا افراد یا شرکتها ویا موسساتی انتخاب گردند تا مستقل از سایر عوامل طرح به نظارت و ارزیابی کارها بپردازند و نسبت به اصلاح یا ارتقاء کارها اقدام کنند. این افراد برنامه نظارتی خود را که در سایت نیز درج می گردد ارائه خواهند کرد و سپس کار نظارت به آنها سپرده خواهد شد. بدیهی است این گروه باید پاسخگوی کیفیت و کمیت کار نزد مسئولین مربوطه باشند.
- ۷- درخواست پروپوزال دیگری تنظیم گردد تا نیازهایی که برای تهیه سایت وجود دارد استخراج شده و از گروهها یا موسساتی خواسته شود که طرحنامه های خود را برای تهیه سایت فراگیر ارائه کنند و از میان آنها یکی را انتخاب کرده با او قرارداد زمان بندی شده برای تهیه سایت بسته شود. اگر خود دانشگاه آزاد گروههایی در درون خود برای این کار داشته باشد از آنها می توان استفاده کرد ولی طرحنامه باید نوشته شود تا معلوم باشد چه وظایفی دارند.
- ۸- گروهی مالی انتخاب شده تا کلیه درآمدها و هزینه های این طرح را طی اجرای آن تنظیم کرده و طی مراحل اجرا درآمدهای واصله و هزینه های انجام شده در آن درج گردد. پیشنهاد می شود کل یک درس به قیمت خوب از استاد خریداری گردد تا در دراز مدت با فروش کلاسهای آفلاین در سطح وسیع درآمدهای بسیاری برای دانشگاه آزاد فراهم کند. می توان به نحو دیگری عمل کرد و آن این که با استاد شراکت داشت و هر بار که یک درس فروش می رود مثلا ۶۰درصد آن به حساب استاد واریز شود. بر این اساس می توان برنامه ریزی مالی را نمود. تمامی عملیات مالی در سایت باید بارگذاری شود تا یک مجموعه ای چندجانبه از اساتید و دانشجویان اعم از درس، برنامه ریز، انتخابها، مبالغ دریافتی و پرداختی و غیره در آن ذخیره گردد.